

Maraş Milletvekili M. Zekeriya Kürşad'm ve Maraş Milletvekili İbrahim Öztürk'ün, Maraş ilinin adının Kahraman Maraş olarak değiştirilmesine dair kanun teklifleri ve İçişleri Komisyonu raporu (2/162, 2/163)

4 . 12 . 1969

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Maraş İli adının «Kahraman Maraş» a tahvilini sağlamak üzere hazırladığım kanun teklifi gerekçesi ile birlikte ilışıkte sunulmuştur.

Gereken işlemin yapılmasını delâletlerinize arz ederim.
Saygılarımla.

M. Zekeriya Kürşad
Maraş Milletvekili

GEREKÇE

Osmanlı İmparatorluğu yüzlerce yıl Balkanlar meselesi, Boğazlar meselesi, Şark meselesi ve hasta adam deyimleri ile dünya devletlerinin istah ve rekabetlerini tahrik etmiştir.

İmparatorluğun kalbgâhı durumunda olan öz yurt Anadolu'nun yiğit delikanlıları, Yemen göllerinde, Kuzey - Afrika memleketlerinde ve Balkan yarımadasının kışkırtılan komiteci devletçikleri arasında erimiştir.

Bu vatan çocukları, Birinci Cihan Savaşının birbirinden binlerce kilometre uzaklıklarda bulunan Galıçya, Filistin, Irak, Kafkas ve Çanakkale cephelerinde her türlü yokluk içinde tarihe şan ve şeref sayfaları yazarak şehitlik mertebesine yükselmişlerdir.

Bu savaşlar sonucunda, büyük imparatorluk yenik devletler listesinde yer almıştır.

Galippler, 900 yıllık Anadolu Türk egemenliğine, Mondros Mütarekenamesi ve bilâhara da Sevr Muahdesiyle son verici bir darbe indirmek istemişler ve Anadolu'yu taksim etmişlerdir.

Suriye ve Irak'ta bulunan İngiliz ve Fransız orduları, Osmanlı ordularının dağılmasıyla serbest kalmış, Güneyden Kuzeye doğru Şam ve Haleb'i alarak, Anadolu'da Ermenistan ve Kürdistan devletleri kurma hayal ve entrikasıyla özbeöz Türk yurdu Anadolu'yu istilâya başlamışlardır. Teşkil ettikleri Ermeni alayları ile birlikte Kilis, Antep, Urfa ve Adana'yı işgal etmişlerdir.

Milletten doğan büyük kuvvet ve o milletin güven ve sevgisine ulaşmış büyük insan Mustafa Kemal Sivas ve Erzurum kongrelerini henüz yapmaktadır. Anadolu karanlık günler yaşamaktadır.

Her şehrimiz ve kasabamız gibi Maraş da yokluk ve sefaletin kuağındadır. Hemen bütün erkeklerini çeşitli cephelerde bırakmıştır. Dul analar, yetim yavrular, solgun yüzlü ihtiyarlar meşakkatli ve mütevekkil bir yaşantı içindedir.

Maraş, Maraş - Afşin - Sivas,

Maraş - Elbistan - Malatya,

Maraş - Göksun - Kayseri yollarıyla Suriye ve Mezopotamya'yı İç - Anadolu üzerinden Karadeniz kıyılarına ve bu havzaları da Güney illerine bağlamaktadır. Bu yollara geçit veren aşlamaz Antitoros kütleli bölgesi, Anadolu hükümrânlığında olağanüstü bir durum taşır. Bu nedenlerle Maraş, tarihin her devresinde en önemli yeri tutmaktadır.

Bu bölgeyi elde edebilmek amacıyla Kilis ve Antep'te yerleşen Fransız kuvvetleri İç - Anadolu'ya açılan yolların kilit mevkiindeki Maraş'ı almak ve bu suretle Doğu - Anadolu ile Batı - Anadolu'yu ikiye bölmek ve Kurtuluş Savaşımızı başlamadan söndürmek hedefini gütmüşlerdir.

Maraşlılar, kurtuluş uğruna, 22 gün geceli - gündüzlü şehir içi sokak çarpışmaları halinde geçen aralıksız olarak 115 gün devam eden ölüm - kalım savaşı vermişlerdir. Tarihin bu büyük destanı yazılırken manzara şudur :

Düşmanın tank, top ve uçaklarına, ağı ve perişan durumlarına bakmaksızın ellerindeki en ilkel silâhlarla karşı koyan kahramanların tek güvençleri imanlı inançları, vatan sevgileri ve bağımsızlığa olan sönmez aşklarıdır.

Böylece, Maraş, yalnız kendisini değil, bütün Anadolu'yu kurtaran şehir olmuştur. Urfa, Antep, Adana ve bütün yurt, düşmanlara karşı koyabilmenin ulvî güven ve sevincini biraz da, bu mücahede ve zaferi gördükten sonra ruhlarında alev alev duymuş ve coşmuşlardır.

Bu demektir ki, o, Türk dünyasının göklerinde parlayan ilk zafer müjdecisi, ilk kurtuluş güneşi olmuştur.

Nitekim, İstiklâl Savaşımızdan önce ismi sadece Antep olan ve 1337 yılında Yüce Meclişçe (Gaziantep) şeklinde adlandırılan Gaziantep'in kurtuluşu ile ilgili olarak Gaziantep'li Levhanizade Mustafa Nurettin tarafından 1340 ta yayınlanan (Gaziantep Müdafaası) isimli kitabın 14 ncü sayfasında (Harekâtı Milliye kahramanlarına) hitabeden bir manzume vardır. Bunun ilk beş mısraı :

«En evvel Maraş çektii kılıncı,
Bu şanlı düğünde çıktı birinci,
Kalbleri doldurdu zafer sevinci,
Yürü Türk oğlu aferin sana
En büyük şeref budur insana.»

şeklinde ifadesini bulmuştur.

Her Türk gibi, her Maraşlı da asaletin mânevi güçte saklı olduğunu bilir. Maddenin insana şeref getirmeyeceğinin idraki içindedir.

Cumhuriyet devrinin nimetlerinden hemen hemen hiç nasibedar olamamış bulunan bu gazi ve kahraman belde halkı, uzun süreden beri halk dilinde, şiir, türkü ve hattâ filimlerde ayrılmaz bir bütün halinde söylenegelmekte olan (Kahraman Maraş) birleşik adının Yüce Meclişçe tescil edilmesini sabırsızlıkla beklemektedirler.

Ayrıca, kendisine izafesi istenilen sıfat, Devlet Hazinesine her hangi malî bir külfet de yüklememektedir.

Talep : Sadece kazanılan ve kullanılmakta olan mânevi bir değerın tesliminden ibarettir.

MİLLET MECLİSİ YÜKSEK BAŞKANLIĞINA

3 . 12 . 1969

Maraş ilinin adının «Kahraman Maraş» olarak değiştirilmesine dair hazırlamış olduğum kanun teklifi ve gerekçesi ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğine müsaadelerinizi rica ederim.

Maraş Milletvekili
İbrahim Öztürk

Maraş ilinin adının «Kahraman Maraş» olarak değiştirilmesine dair kanun tasarisinin gerekçesi

67 ilimizden birisi olan ve bugün nüfusu 500 000 e yükselen Maraş ilinin dünya ve Türk tarihi içinde özel ve önemli bir yeri vardır. Milâttan önce, Etiler zamanında kurulan ve bu Devletin önemli merkezlerinden biri olan Maraş 1180 yılında yıkılan Eti Devletinden sonra da teşekkül eden (Gurgum) Prenslüğünün merkezi olmuş ve (Maraksi) adını taşımıştır. Daha sonra, Tırtartı Kırallığı ve Asuri Devletinin sınırları içinde yaşamıştır.

Asurlardan sonra, bu bölgeden bir çok milletler gelip geçtiler. Maraş, Keyhusrev zamanında İraneliler, Büyük İskender zamanında Makedonyalılar ve bilâhara Seleukusların elinde kaldı M. Ö. 17 mi. yüz yılda Romalılar şehre hâkim oldu. 7 mi. yüzyılda Güney'den Anadolu'ya İslâm akınları başlayınca Maraş savaşıma kalesi olarak büyük önem kazandı ve (Harunürreşit) zamanında çok imar edildi.

Selçuk Türkleri Anadolu'ya girdikleri sırada Fırat nehrini takibederek Maraş dolaylarına kadar geldiler. Alpaslan, bir emrini de Maraş'a hâkim olmak üzere gönderdiyse de (Emir Çovuldur) un Maraş'a hâkim olup olmadığı meçhuldür.

Van, bir aralık Van bölgesinde hüküm süren Ermeni prenslerinden (Pilârdos) un hükmü altına girdi. Antakya 1085 yılında Süleyman Şah tarafından zapedildikten sonra, Türkler Kuzeye doğru çıktılar ve Ceyhan havzası ile Maraş, Elbistan ve Huni'yi de aldılar.

13'ncü yüzyıldan sonra, Maraş Anadolu Selçuk Sultanlığına bağlandı. Bir ara Maraş, Moğolların ve İlhanlıların elinde de kaldı. 1337 yıllarında da Türkmen aşireti reisi Dulkadiroğlu (Karaçabey) Maraş ve Elbistan bölgesinde bir imaret kurdu. Maraş uzun yıllar Mısırlılarla Dulkadir oğulları arasında bir savaş alanı oldu.

1401 yılında da, Timur orduları gelip Maraş'ı tahribettiler. Fakat Dulkadiroğulları Maraş'ta 183 yıl hüküm sürdüler. Şehri imar ettiler ve önemli bir merkez haline getirdiler.

Dulkadiroğullarının ortadan kalkmasıyla, Maraş tamamen Osmanlı ülkesine katıldı. Burada bir (Beylerbeyilik) kuruldu.

Daha sonra, Osmanlı Devletinde yeni vilâyetler kuruldu. Halep ve Adana vilâyetleriyle Kozan, Maraş, Urfa ve Zor sancakları birleştirilerek yeni Halep vilâyeti teşkil edildi ve vali olarak da ünlü Ahmet Cevdet Paşa tâyin olundu.

Birinci Dünya Savaşı sonunda Maraş yeni bir istilâ felâketine uğradı. Çıkan savaşlardan yenilerek çıkmış ve Mondros Mütarekesini imzalamış bulunuyorduk. Bu mütareke hükümlerine göre, Güney vilâyetlerimiz, her hangi bir kargaşalık anında Fransız ve İngiliz kuvvetleri tarafından işgal edilebilecekti. Bu hükmü kendi lehine yorumlayan İngilizler önce Antep'e daha sonra da (23 Şubat 1918) Maraş'a girdiler, kısa bir zaman sonra, İngilizler Fransızlarla anlaşarak, Musul ve çevresi İngilizlerde kalmak şartıyla, Maraş ve bütün Güney vilâyetlerini Fransızlara bıraktılar.

Bu defa da Fransızlar 30 Ekim 1919 da Maraş'a girdiler. Önce şehrin din, mukaddesat, namus ve geleneklerine dokunmayacaklarını va'dettiler. Girişleri hâdisesiz oldu. Fakat Maraşlılar (Su uyur, düşman uyumaz) düsturunca, müstevlinin en küçük hareketini dahi takibediyorlardı. Maraş'ın aydın vatanseverleri her ihtimali dikkate alarak bir mukavemet komitesi kurmuşlardı. Devrin Padişahı, Maraş'daki mutasarrıfı vasıtasıyla halkın mukavemet etmemesi telkininde bulunmaktaydı.

İşgal kuvvetlerinin kumandanı yerli ve hain Ermenilerin tesiri altında kalarak tarihî Maraş kalesindeki Türk Bayrağını indirmek ihtiyatsızlığında bulundu. Ertesi gün Cuma idi. Halk Ulu Camide toplandı, «Bayraksız namaz kılınmaz» fetvası ile birlikte halk âdeta İkinci Bozkurt Destanı sayılabilecek olan bir hareketle kaleye tırmandı ve silâh gücüyle indirilen sancağını iman gücüyle tekrar dalgalandırdı. Birkaç gün sonra, «Uzunoluk» hamamından çıkan Türk kadınlarına tecavüze yeltenen Fransızlar «Sütçü İmam» ın kurşunlarıyla yere serildi. Vakitlerinde durmayan, bayrağa ve namusa tecavüz eden Fransızlarla yerli hain Ermenilere karşı amansız bir şehir savaşı başladı. 22 gün ve gece devam eden bu korkunç savaşın sonunda bir sabah koca bir devletin ordusu şehri terk edip kaçtı. Böylece bir şehir, bir devleti yenmiş ve kurtuluş savaşının yollarını açmıştı.

Maraş'ın kurtuluşu tamamlandıktan sonra, mücahitler Antep, Kurtuluş savaşlarına katılmışlar ve Antep'li kardeşleriyle birlikte savaşarak orada da yüzlerce şehit vermişlerdir.

Sonuç :

Yukarda kısaca izaha çalıştığımız bu ihtişamlı tarih ve mücadele pek az şehre nasibolmuştur. Nitekim, Maraş'ın, bu kahramanlığı T. B. M. M. min kararıyle verilen bir aded İstiklâl Madalyasıyla de taltif edilmiştir.

Komşu şehir Antep, Gazilik unvaniyle şereflendirilmişken, mücadeleye önce başlayan ve bayrağı ulusu ve namusu uğruna kendi elleriyle şehri, evini yakan ve kurtuluş savaşının öncülüğünü yapan bu kahraman beldemizin ve ilimizin de (Kahraman) unvaniyle taltifi tarihe karşı bir vecibe ve kutsal bir mükellefiyettir.

Maraş'a böyle bir unvanın verilmesini diğer şehir ve illerimiz asla çok görmeyecekler ve şimdiye kadar gecikmiş bir hakkın yerine getirilişi olarak alkışlayacaklardır.

«Kahraman Maraş» şanlı tarihimizin bir parçası olup, kahramanlığın şahikasına çıkmış halkın temiz gönlünde gizli gizli yanan ve fakat tevazuu sebebiyle açığa vurulmayan bir büyük arzudur. Bu kahraman halkın bir mümessili olarak, onun bu gizli arzusunu bir kanun tasarısı halinde Yüce Meclise intikal ettirmeye karar vermiş bulunuyorum.

Saygılarımla.

İçişleri Komisyonu raporu

Millet Meclisi

İçişleri Komisyonu

Esas No. : 2/163, 162

Karar No. : 44

10 . 6 . 1970

Yüksek Başkanlığa

Maraş Milletvekili M. Zekeriya Kürşad'ın, Maraş adının Kahraman Maraş'a tahviline dair olan kanun teklifi ve Maraş Milletvekili İbrahim Öztürk'ün, Maraş ilinin adının Kahraman Maraş olarak değiştirilmesine dair olan kanun teklifi, teklif sahibi ve ilgili bakanlık temsilcilerinin iştirakiyle Komisyonumuzda görüşüldü.

Kanun tekliflerinin gerekçelerinde de sarahaten ifade edilmiş olduğu veçhile; Birinci Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşımız esnasında göstermiş bulunduğu kahramanlık sebebiyle, T. B. M. Meclisi kararıyle bir aded İstiklâl Madalyası ile taltif edilen Maraş'ın, «Kahraman Maraş» unvaniyle tesmiye edilmesini temin maksadına mâtuf olarak hazırlanmış bulunan, prensip itibariyle uygun mütalâa edilen ve aynı mahiyette olan her iki teklifin tevhidten görüşülmesi Komisyonumuzca karara bağlandıktan sonra, maddelerin müzakeresine geçilmiştir.

Tertip, tanzim ve ifade bakımından kifayetsiz görülen teklif metinleri, başlık ve maddeleri itibariyle komisyonumuzca redaksiyona tabi tutulmak suretiyle yeniden bir metin tanzim olunmuştur.

Yapılan bu değişiklikle kanun teklifleri kabul edilmiştir.

Genel Kurula arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

İçişleri Komisyonu Başkanı

Yozgat

İsmail Hakkı Akdoğan

Sözcü

Kütahya

A. Fuat Azmioğlu

Kâtip

Giresun

Hidayet İpek

Çanakkale

Mustafa Çalınkoğlu
İmzada bulunamadı

Diyarbakır

Abdüllâtif Ensarioğlu

İçel

Muhallifim

Turhan Özgüner

Kars

İ. Hakkı Alaca

Kars

Turgut Aytaç

Maraş

İbrahim Öztürk

Millet Meclisi

(S. Sayısı : 192)

**Maraş Milletvekili Zekeriya
Kürşad'ın kanun teklifi**

Maraş adının «Kahraman Maraş» a tahviline dair kanun teklifi

MADDE 1. — Maraş ili adı «Kahraman Maraş» a tahvil olunmuştur.

MADDE 2. — Bu kanunu İçişleri Bakanı yürütür.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Maraş Milletvekili İbrahim Öztürk'ün kanun teklifi

Maraş ili adının «Kahraman Maraş» olarak değiştirilmesine dair kanun teklifi

MADDE 1. — Maraş ilinin adı «Kahraman Maraş» olarak değiştirilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun yayımlandığı tarihten itibaren yürürlüğe girer.

**İçişleri Komisyonunun
değiştirisi**

Maraş ili adının «Kahraman Maraş» olarak değiştirilmesi hakkında Kanun

MADDE 1. — Maraş ili adı «Kahraman Maraş ili» olarak değiştirilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu İçişleri Bakanı yürütür.

